

# SUUR JA VÄIKE

## Soomlaste puiduhariduse programmi viljad

AJAKIRJANDUSE PÕHJAL: **Urmas Oja**

Soomes on puidust ehitamine väga levinud ja puitarhitektuuri edendamine ning vastava hariduse pakkumine sügavate traditsioonidega. Üks selline ettevõtmine on juba 1995. aastast veetav Puustudio programm, mille raames saavad üliõpilased ülesandeks projekteerida puidust kõige erinevamaid asju. Eesmärgiks on panna noored arhitektid ja disainerid puidu omadusi ja võimalusi paremini tundma õppima, inspireerida neid kasutama just puitu kui traditsioonilist ja taastuvat ehitusmaterjali. Sageli projekteeritakse väikevorme ja ehitatakse need oma jõududega ka valmis. Nii saab materjali veelgi paremini tundma.

Eestis taolist laiaulatuslikku puiduprogrammi ei ole, kuigi üliõpilastega on viljakat koostööd teinud ka meie Puuinfo programm. Kui puitžalusiid ja mõned üksikud head näited kõrvale jätta, siis üldiselt meil alles puidu väärtustamisega kaasaegses arhitektuuris tegeletakse. Puitu peetakse ikka miskipärast rohkem vanade majade ja suvilate materjaliks, enamik inimesi tahab elada ikka kivimajas, puitu peetakse pigem viimistlusmaterjaliks. Ent eks see soov tuleb ehk rohkem ajaloolisest paratamatusest, et oleme enamik aega lagunevates, kiivas ja hooldamata puitmajades elanud, mistõttu on soov kivimaja konkreetsuse ja vastupidavuse järele mõneti arusaadavgi.

Sellisest vanast iganenud arusaamast tasub aga tänapäevastes tingimustes juba loobuda. Nüüdisaegsed puitmajad on äärmiselt vastupidavad ja turvalised, pakkudes ka tugevamat emotsionaalset laengut. Alljärgnevate soome puiduhariduse programmi raames valminud näidete abil peaks küll kõigile selge olema, et puidust saab edukalt ehitada nii pisikese ja armsa sauna kui võimsa kõrghoone. Paneb mõtlema igatahes.

### Kärsämäki puittorn

Traditsiooniliselt peetakse puitu väikeste ehitiste materjaliks, sest pikka aega seadis puitmajade mastaabile justkui piiri kättesaadavate palkide pikkus. Samas ei ole puidust suurte objektide ehitamine midagi uut – on ju puit levinud ammustest aegadest sildade konstruktsioonides, rääkimata puitkirikutest. Puit sobib suuremate ehitiste jaoks kasvõi seepärast, et puitehitis eksponeerib selgelt oma konstruktsiooni ja on seega omamoodi usaldusväärne ja arusaadav. Puit on ka kerge materjal ning võrreldes oma massiga äärmiselt tugev. Seetõttu võib vaid imestada, miks kardetakse tänapäeval puidust suurehitisi rohkem projekteerida.

Kärsämäki piirkond on saanud Soomes tuntuks innovatiivse puidukasutamise paigana tänu Oulu ülikooli Puustudio programmi abiga valminud sindelkirikule, millest on ajakirjas eespool juba

Premeeritud tööd vasakult paremale:

3. koht - "Nöelasilm" (Mika Lang), 2. koht - "Must kurg" (Mikko Pohjaranta ja Janne Laukka), äramärgitud - "Pro Vision" (Antti Karsikas), äramärgitud - "Kaleidoskoop" (Antti Heikkilä), ostupremia - "Kroon" (Riku Hukkanen), ostupremia - "Twister" (Timo Leiviskä).





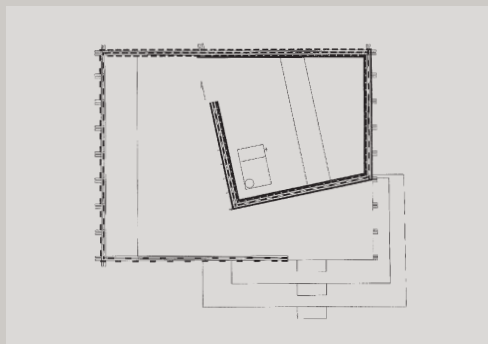
**Esimene preemia läks arhitektuuriüliõpilane Ville-Pekka Ikola ja insener Tuomo Poutaneni tööle märgusõnaga "Skyscape".**

ka juttu olnud. Mõni aeg tagasi tekkis aga mõte püstitada samasse piirkonda 40-meetrine puudust tornmaja – Põhjamaade kõrgeim puitehitis! Ka ülemaailmses mastaabis oleks tegu ainulaadse high-tech rajatisega, omamoodi oodiga puitkonstruktsioonile.

Erakordse hoone projekteerimiseks korraldati kahe vooruga konkurss. Eesmärgiks oli koguda ideid atraktiivse ja vastupidava vaatetorni jaoks. Turvalisuse tõttu välistati avatud platvormidega variant ning pandi ülesandeks torni ruumid näitusesaalidena projekteerida. Omapärase lisatingimusena nõuti ka, et maja kõrgeid fassaade saaks kasutada ronimisseintena. Teise ringi jõudnud tööde tegijaile anti abiks kogunud insenerid, et võistlustöö ei oleks ainult visioon, vaid ka reaalselt teostatav. Põhilise konstruktsioonimaterjalina läks arvesse teadagi liimpuit, erilist tähelepanu osutati ka ilmastikukindlusele.

Parimad tööd suutsid vaatamata keerulisele arhitektuursetele ja insenertehnilistele piirangutele luua väga individuaalseid keskkondi. Tornides liikumine, nende kasutamine õnnestus nii mõnegi töö puhul muuta erakordselt elamuslikuks. Mitmekülgsed premeeritud tööd näitavad järjekordselt puidu kasutamise võimalusi nõudlikes ja vastutusrikastes olukordades.

Ville-Pekka Ikola ja TkT Tuomo Routase võidutöö võib öelda üldisuse ja dünaamilisusega. Ümber elliptilise plaaniga torni keerduvad spiraalselt jäigastavad ja ilmekad liimpuittalad – hoogne ja ratsionaalne võte ühteaegu! Võidutöö ehituslik projekteerimine peaks sel aastal lõpukorrale jõudma ning 2006. aastal on oodata ehituse alustamist. Julgest pealehakkamisest töötab tulla midagi mastaapset ja erakordset.



Peter Westerlundi juhitud grupitööna valminud saun on õhuline ja nutikalt lihtsa plaaniga.

### Sümpaatsed saunad

Üks põnevamaid ja viimasel ajal ka meedias rohkem levinud soome puiduhariduse programmi töötubade ja ettevõtmiste tulemusi on esialgu Jyväskylä järve randa loodud geniaalne telksaun. Soome on teadagi tuhande järve maa ja soomlased kõvad saunatajad. Nii on seal järvede ääres palju kesämökkisid ja saunakesi, mis kipuvad aga väsitavalt üksluised olema.

See omapärane ja kompaktne saun ühendab endas noorte arhitektide loovat lähenemist, puitdetailide tööstuslikku tootmist ja pakub saunakultuuri vabamat viljelemist. Tegemist on äärmiselt ergonomilise, vabavormse interjööri saunaga, mis ei tohiks oma lõbusa ilmega kedagi külmaks jätta.

Kümne arhitektuuriüliõpilase pingelises koostöös valminud objekti nimetavad nad ise telksaunaks, kuid õige iseloomu annab sellele ainulaadne voo-  
gav ja mugav interjäär.

### Veel üks saun

Üks teine Soomes tehtud koolitöö on samuti tähelepanuväärne ning samuti saun. Seekord on tegu erakordselt õhulise ja erilise konstruktsiooniga ning lihtsa ja nutika planeeringuga. Viimane meenutab veidi randade riietuskabiinide elementaarset ülesehitust. Lihtne ruumiskeem tekitab siiski eraldi terrassi-eesruumi, riietusruumi ja leiliruumi. Mängulise sauna projekteerimise töörühma juhtis Peter Westerlund.

Soome arhitektuuriüliõpilased mõtestasid Pekka Heikkineni juhtimisel ümber traditsioonilist saunakultuuri.

